

ТЕОРІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ. УПРАВЛІННЯ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ

DOI: [https://doi.org/10.58253/2078-1628-2025-1\(33\)-008](https://doi.org/10.58253/2078-1628-2025-1(33)-008)

УДК 377.5:331
JEL J240, M120

Ірина Петрівна КІНАШ

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту і адміністрування,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
м. Івано-Франківськ, Україна
 <https://orcid.org/0000-0002-5391-6560>
irinakinash@gmail.com

Марія Володимирівна БЕРЛОУС

асистент кафедри менеджменту та адміністрування,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
м. Івано-Франківськ, Україна
 <https://orcid.org/0000-0003-2856-9832>
maria.berlous@nung.edu.ua

ОСНОВНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПІДГОТОВКУ ПРОФЕСІЙНИХ МЕНЕДЖЕРІВ

Анотація. У статті виявлено та досліджено соціально-економічні фактори, які впливають на підготовку професійних менеджерів в Україні. Серед економічних факторів виділено: рівень розвитку економіки, демографічну ситуацію, міграційні процеси, зміни у структурі зайнятості, фінансування освіти, зміни на ринку праці. Виділено соціальні фактори, включаючи соціальний статус родини, культурні цінності суспільства, доступ до інформаційних технологій, рівень урбанізації. Особливу увагу приділено впливу воєнних дій на економіку та освітню систему України. Визначено, що економічна нестабільність та руйнування освітньої інфраструктури мають негативний вплив на доступність та якість управлінської освіти. Підкреслено важливість врахування цих факторів для розробки ефективних стратегій підготовки фахівців, здатних адаптуватися до сучасних викликів та забезпечувати сталий розвиток в умовах невизначеності.

Ключові слова: економічна ситуація, військові дії, підготовка менеджерів, демографічна ситуація, безробіття, ринок праці.

Вступ. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується високою динамікою змін у всіх сферах життєдіяльності, що зумовлює зростаючу потребу в професійних управлінських кадрах, здатних приймати стратегічні рішення, забезпечувати ефективне функціонування організацій та впроваджувати інновації. В цих умовах підготовка професійних менеджерів стає ключовим чинником сталого розвитку як окремих підприємств, так і держави в цілому. Основним інститутом підготовки професіоналів є система вищої освіти. Її завданням нині є: забезпечення академічної компетентності фахівців, формування практичних навичок та здатності до постійного саморозвитку. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження факторів, які впливають на підготовку фахівців. Особливої ваги набуває вивчення саме соціально-економічних факторів. Адже підготовка майбутніх керівників не може здійснюватися ізольовано від реального економічного середовища та соціального контексту, в якому вони функціонуватимуть.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про значну увагу до виявлення та дослідження впливу факторів, які певним чином впливають на підготовку професійних менеджерів. Р. Сатріа та Є. Шанбан [1], Ж. Алі, Буруга Б. та Хабібу Т. [2] підкреслюють важливість використання SWOT-аналізу для виявлення цих факторів. Швардак М. теж є прихильником SWOT-аналізу. У своїй праці [3] виокремлює такі фактори, що впливають на формування системи підготовки майбутніх керівників, як: конкуренція на ринку освітніх послуг, демографічна ситуація, фінансування освіти, державна політика в сфері освіти, наявність економічних криз, трансформація цінностей, труднощі з практичним застосуванням знань, дисбаланс ринку праці. Нгуєн Тхі Кім Нган [4] акцентує увагу на значній ролі внутрішніх чинників, які слід враховувати під час підготовки професійних менеджерів, зокрема: мотивацію здобувачів, підтримку з боку керівництва університету, досвід науково-педагогічного персоналу. Г. О. Райковська [5] досліджує зовнішні фактори, які відіграють важливу роль в удосконаленні інженерно-технічної підготовки в закладах вищої освіти.

Ліньковська О. [6] систематизує виклики практичної діяльності управлінців. Соловйов А. та Соловйов І. [7] обґрунтовують важливість ефективної взаємодії між ринком управлінських кадрів та системою їхньої підготовки. Василюшина О. [8] акцент робить на відношенні здобувачів до навчання та формування їх готовності до управлінської діяльності. Проте не

достатньо дослідженими залишаються соціально-економічні фактори, які є швидкозмінними та впливають на підготовку професійних менеджерів.

Метою статті є виявлення та дослідження соціально-економічних факторів, які впливають на підготовку професійних менеджерів.

Виклад основного матеріалу. Підготовка фахових менеджерів залежить від комплексу факторів, які можна поділити на кілька основних груп: економічні, соціальні, освітні, особистісні, регіональні. Основними вважаємо соціально-економічні. Детально зупинимось на цих факторах.

Економічна ситуація, інфляція, зміни на ринку праці в Україні значною мірою впливають на підготовку фахових, у тому числі професійних менеджерів. Адже економічна стабільність забезпечує інвестиції в освіту, розвиток інфраструктури, підтримку підприємництва. А кризи та інфляція знижують доступ до якісної освіти, змушують навчальні заклади економити на ресурсах, а студентів — шукати заробіток замість фахового розвитку. Згідно досліджень центру економічної стратегії [9] ВВП України у 2024 році є нижчим у порівнянні з 2021 роком майже на 22%.

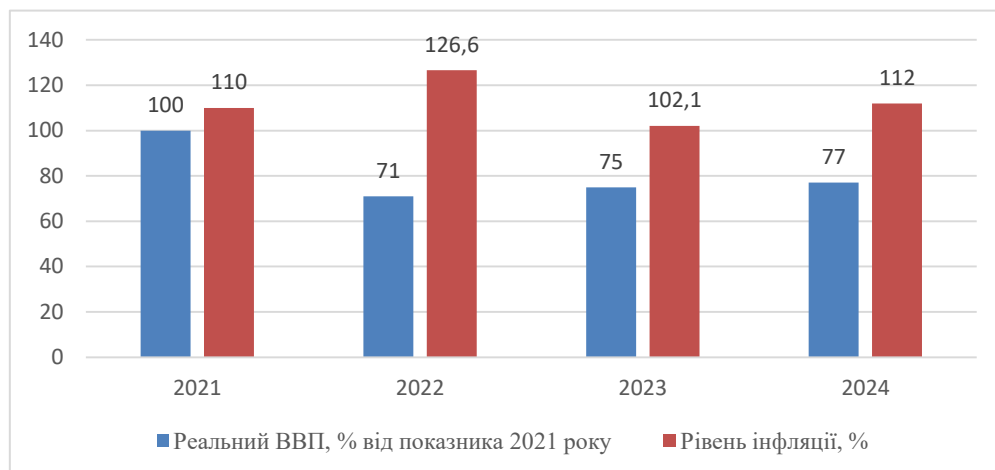

Рис. 1. Динаміка ВВП та рівня інфляції в Україні

Джерело: розроблено авторами на основі даних [9].

Рік за роком має місце приріс приблизно на 4%. Але цього недостатньо для повного відновлення економіки після падіння на початок повномасштабного вторгнення. Після падіння 2022 року економіка держави відновилася на 5,3% у 2023 році. Проте у 2024 році темпи уповільнились. Це зумовлене безпековою ситуацією, наслідками обстрілів енергетичної інфраструктури та нестачею кваліфікованих працівників. Індекс інфляції різко зріс у 2022 році і досяг

найбільшої позначки 126,6%. Основні причини зростання цін – посушливе літо та слабкий урожай, подорожчання енергоносіїв, пального й збільшення витрат на оплату праці [9]. 2022 рік був складним роком для України. Рівень бідності зріс з 5,5% до 24,2%. За даними світового банку, це зумовило те, що 7,1 млн. людей опинилися за межею бідності та перекреслило 15 років прогресу [10].

Демографічні фактори відіграють визначальну роль у формуванні та розвитку системи управлінської освіти, оскільки вони безпосередньо впливають на структуру та динаміку ринку праці, а отже, і на потреби в кваліфікованих управлінських кадрах. Зміни в демографічній структурі суспільства, такі як старіння населення, міграційні процеси, рівень народжуваності та смертності, зумовлюють трансформацію потреб економіки та, відповідно, вимог до управлінської освіти.

Згідно з даними, оприлюдненими Державною службою статистики, станом на початок 2021 року, чисельність наявного населення України становила приблизно 41,6 млн осіб, тоді як чисельність постійних жителів оцінювалася в 41,4 млн осіб. Ця статистика відображає тенденцію до скорочення населення, яка спостерігається в Україні з 1991 року, коли чисельність населення сягала 51,9 млн осіб.

Міграційний приріст населення в Україні спостерігаємо з 2005 року (4583 осіб) до 2021 року (21261 особа) і загалом склав 320685 осіб. Загалом за цей період, загальне скорочення населення України перевищило 10,3 мільйона осіб. Важливо зазначити, що значна частина цього скорочення, а саме 2,3 мільйона осіб, була спричинена анексією Автономної Республіки Крим. За результатами наших досліджень, на 1 січня 2022 року в Україні проживало 41,2 мільйона осіб, в тому числі 3,9 млн осіб віком від 15 до 24 років і 8,4 млн осіб віком від 50 до 64 років, що склало 9,5 і 26,6 відсотків відповідно. Серед країн Європи Україна посіла четверте місце після Німеччини (83,2 млн осіб), Франції (67,8 млн осіб), Італії (59,0 млн осіб) [11].

За оцінкою Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи, станом на початок 2022 року чисельність населення України складала 42 млн осіб. Однак, за інформацією на липень 2024 року, цей показник зменшився до 35,8 мільйона осіб. При цьому, на територіях, що перебували під повним контролем органів державної влади, проживало лише 31,1 мільйона людей.

За даними Організації Об'єднаних Націй [12], глобальною демографічною тенденцією є старіння населення. Кількість осіб старше 65 років зростає швидше за інші вікові групи. Прогнозується, що до 2050 року 16% світового населення буде старше 65 років (у 2019 році – 9%). У 2018 році кількість людей віком 65+ вперше перевищила кількість дітей до 5 років. Згідно з публікацією видання

Фокус [13], поточна демографічна ситуація в Україні характеризується тривожною тенденцією: кількість п'ятирічних дівчаток вже є суттєво меншою за чисельність жінок віком 75 років. Прогнози українських демографів є несприятливими, оскільки очікується, що до 2050 року населення країни може скоротитися до 30 мільйонів осіб, причому значну його частину складатимуть люди літнього віку.

З початком повномасштабного вторгнення демографічна ситуація різко погіршилась. Згідно з даними, наданими Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), станом на січень 2023 року, територію України було змушено покинути значну кількість громадян. Зафіксовано, що 9 567 033 особи залишили країну, шукаючи притулку в інших державах. Окрім того, відзначаються значні транскордонні переміщення, які характеризуються маятниковим характером. Це означає, що певна частина громадян, а саме 3 793 403 особи, здійснюють регулярні перетини кордону, періодично повертаючись в Україну. Безпрецедентний міграційний потік створює серйозні ризики для демографічного балансу України, а також для її економічного та соціального відновлення в післявоєнний період.

За прогнозами Ради Європейського Союзу [14], масова міграція, спричинена війною, може призвести до скорочення населення України на 24-33%, залежно від тривалості бойових дій та ступеня руйнування інфраструктури. Ці дані свідчать про масштабність гуманітарної кризи, спричиненої збройним конфліктом, та відображають складність міграційних процесів, що відбуваються в Україні. Важливо зазначити, що наведені цифри відображають лише офіційно зафіксовані випадки та можуть не враховувати реальну картину міграційних потоків [15]. Згідно з даними, отриманими від Міжнародної організації з міграції, оціночна чисельність українських громадян, які перебували за межами України до 24 лютого 2022 року, становила не менше 2 млн. осіб [16]. У той же ж час, коли на початок 2025 року тільки в країнах Європейського Союзу перебувають майже 4,3 млн осіб [17].

Початок воєнних дій спричинив як зовнішню так і внутрішню міграцію, яка породила широкий спектр проблем, що виходять за рамки простого переміщення людей [18]. Значно зросла кількість внутрішньо переміщених осіб з зони військових дій в західні області країни. Серед вимушених внутрішньо переміщених осіб значну частку становлять учні та студенти. Це підтверджено даними онлайн опитування ЮНІСЕФ [19] у якому взяли участь 23 612 осіб з 25 територіально-адміністративних одиниць України віком 11-17 років (учнівська молодь, майбутні вступники). Результати опитування вказали на те, що майже половина респондентів (44,4%) повідомили, що вони були змушені виїхати зі своїх рідних міст або сіл після початку війни.

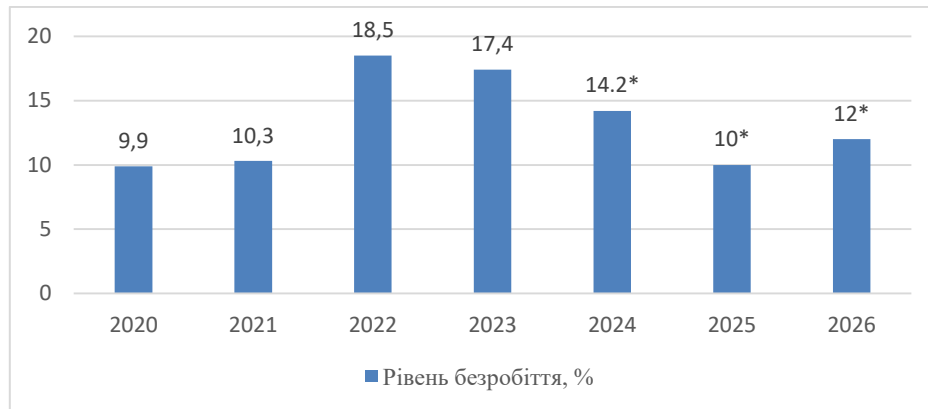

Розглядаючи особливості міграційних процесів серед мешканців міст та сіл, виявлено, що серед міських підлітків 18,7% виїжджали за межі свого населеного пункту, 15,9% – за межі області, а 13,6% – за межі України. Серед мешканців сільської місцевості 16,5% залишали своє село, 9,4% виїжджали за межі області проживання, а 8,4% з метою безпеки виїжджали за кордон. Варто відзначити, що значна частка підлітків віком 16-17 років виїхала за межі України (13,3% шістнадцятирічних та 14,6% сімнадцятирічних). Більше половини опитаних підлітків (55,6%) не змінювали свого місця проживання після початку повномасштабного вторгнення. Ця група переважно складається з підлітків, які проживають у сільській місцевості (65,7%). Незважаючи на значні міграційні потоки, переважна більшість (83,2%) на момент опитування проживали в тому ж місті або селі, де вони мешкали до 24 лютого 2022 року. Це свідчить про те, що значна частина підлітків, які виїхали за межі області та України з початком повномасштабного вторгнення, вже повернулися до своїх домівок. Проте, кожен десятий респондент (10,3%) проживав на момент опитування в іншій області України, а ще 6,5% – за кордоном, серед яких невелика частка (1,7%) не планує повертатися в Україну найближчим часом.

Щодо формату навчання, переважна більшість опитаних підлітків продовжували навчання в українських закладах освіти. Більше третини респондентів (37,0%) на момент опитування навчалися дистанційно (онлайн), 30,1% – очно (офлайн), а 28,5% поєднували онлайн та офлайн-формати навчання. Аналіз залежності формату навчання від місця проживання та віку виявляє певні тенденції. Онлайн-навчання є більш поширеним серед мешканців міст (39,6%), сімнадцятирічних підлітків (43,9%), підлітків, які з початку війни виїхали за межі свого населеного пункту (42,2%) та за межі області (49,7%), а також серед майже половини тих, хто наразі проживає в іншій області України (48,4%). Офлайн-навчання частіше обирали мешканці сільської місцевості (39,1%), підлітки віком 15-16 років (по 36,5%), ті, хто не виїжджав зі свого місця проживання з початку війни (35,4%), та ті, хто наразі проживає у місті або селі, де народився (32,4%). Ці дані підкреслюють глибокий вплив війни на освітню систему.

Проаналізуємо тенденції на ринку праці. Офіційний ринок праці у 2023 році нараховував близько 9 млн офіційно працевлаштованих. У той час коли у 2021 році 11,5 млн працівників [20]. У грудні 2024 року кількість зареєстрованих безробітних склала 94,2 тисяч, серед яких 75,8 тисячі - жінки. У 2023 році цей показник складав 96,1 тис. безробітних. Потреба роботодавців у працівниках на заміщення вільних робочих місць на кінець 2024 року становить 46,7 тисяч, що вище, ніж у грудні 2023 році (32,4 тисяч) [20]. Матеріали досліджень свідчать про те, що від початку повномасштабного російського вторгнення в Україну було

втрачено приблизно 4,8 млн. робочих місць. У 2022 році рівень безробіття був найвищим і склав 18,5% (рис. 2).

* за прогнозом НБУ.

Рис. 2. Динаміка рівня безробіття в Україні

Починаючи з 2023 року ринок праці поступово відновлюється. Це насамперед завдяки стійкому економічному зростанню та м'якій фіскальній політиці [21]. За прогнозом НБУ у 2024 році в Україні близько 2 млн українців шукатимуть роботу, у 2025 році - 11,6%, у 2026 році - 10,6% [22]. Попит на робочу силу зростатиме, проте залишиться вищим за рівень у період до повномасштабного вторгнення (10,3% у 2021 р.). Це можна пояснити значними відмінностями у кваліфікації та регіональними відмінностями на ринку праці, а також через обмежену пропозицію кваліфікованої робочої сили, на якій позначатимуться наслідки війни, зокрема й складнощі з поверненням демобілізованих до роботи [21].

На пропозицію робочих мірою значною мірою впливає сектор малих і середніх підприємств, на який припадає 82% загальної чисельності робочої сили і який створює найбільшу частку доданої вартості (64%) у собівартості продукції [23]. Малі та середні підприємства становлять 99,98% усіх підприємств країни, причому найбільша їхня концентрація спостерігається в секторі оптової та роздрібної торгівлі – 42,9%.

До початку 2021 року в Україні було зареєстровано 1956248 суб'єктів господарювання, з них 81,4% це підприємці фізичні особи. Впродовж 2022-2023 років спостерігаємо зменшення їх кількості. Станом на 1 квітня 2024 року в Україні налічується 1503782 суб'єктів господарювання (менше на 23,2%). З них підприємцями є 83,9% [24].

Зафіксовано різке скорочення кількості діючих сільськогосподарських підприємств (зменшилася на 31,2%). Підприємства переробної промисловості зазнали скорочення на 25,9%, що свідчить про руйнування виробничих ланцюгів та логістичних зв'язків. Будівельна галузь та сфера торгівлі також відчували значний негативний вплив, продемонструвавши зменшення кількості підприємств на 31,5% та 30,5% відповідно. Оперативному відновленню діяльності підприємницького сектору в Україні після початку повномасштабного військового вторгнення значною мірою сприяло прийняття Закону України від 15 березня 2022 року № 2120-IX [25]. Закон містив низку кардинальних змін у податковій системі та регуляторному середовищі, спрямованих на полегшення ведення бізнесу та стимулювання економічної активності.

Серед економічних факторів виділимо і рівень заробітної плати управлінців. Так, якщо середня заробітна плата в Україні у 2024 році становила 21 473 грн., то середня зарплата в категорії «Адміністрація, керівництво середньої ланки» 26 500 грн., що на 23,4% є вищою.

До економічних факторів, що впливають на підготовку фахівців чинять вплив і фінансування освіти. Впродовж 2021-2025 років найнижчі видатки на освіту з державного бюджету спостерігаємо у 2023 році. Вони склали 143,4 млрд. грн (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка видатки на освіту з державного бюджету

	2021	2022	2023	2024	2025
Видатки на освіту з державного бюджету, млрд. грн	154,1	171,9	143,4	172,0	194,3

Проте, витрати на освіту від національного ВВП знижуються. Якщо у 2021 році вони склали 6,6%, то вже у 2024 році тільки 4,5 %. Спадну тенденцію спостерігаємо стосовно витрат на вищу освіту (рис. 3).

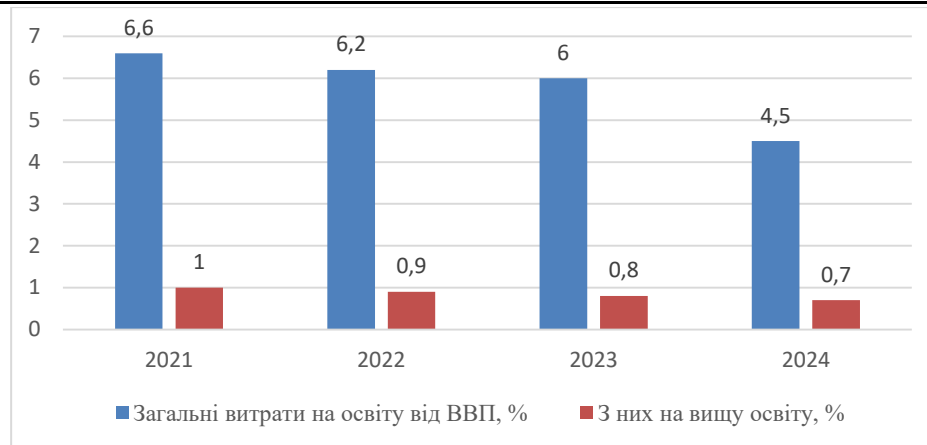

Рис. 3. Динаміка витрат на освіту у ВВП, %

До прикладу, витрати на освіту в країнах Європи коливалися від 7,1 % ВВП в Ісландії до 2,7 % ВВП в Ірландії. Загальний середній показник серед держав-членів ЄС становили 4,7 % ВВП у 2022 році [26].

Освітня галузь зазнала суттєвих втрат навчальної інфраструктури впродовж повномасштабного вторгнення. Втрати складають близько 13%. Станом на 2 вересня 2024 року від обстрілів постраждало 3 798 закладів освіти, 365 з них зруйновано повністю [27]. За даними Укрінформ [28] пошкоджень зазнала кожна сьома школа нашої держави, а за аналізом ЮНІСЕФ [19] діти, які проживають на прифронтових територіях України, упродовж останніх двох років були змушені провести від 3 до 5 тисяч годин у підвалах чи на станціях метро під час повітряних тривог.

Окрім економічних факторів суттєвий вплив на підготовку фахівців мають і соціальні, зокрема:

- *соціальний статус родини* – діти з родин з високим освітнім та культурним рівнем зазвичай мають більше підтримки та мотивації для здобуття якісної освіти;
- *культурні цінності суспільства* – ставлення до освіти, праці, інтелектуальної праці в суспільстві впливає на престиж професій і мотивацію до навчання;
- *рівень урбанізації* – у містах більше можливостей для професійного розвитку, стажування, нетворкінгу, що формує кращі умови для підготовки фахівців;
- *доступ до інформаційних технологій* – цифровий розрив між містом і селом або між багатшими і біднішими верствами населення ускладнює рівний доступ до сучасних освітніх ресурсів.

Висновки. На формування системи підготовки професійних менеджерів чинять вплив різні фактори. Суттєві зміни обумовлені впливом війни У нашому

дослідженні ми більше зупинилися на економічних факторах. З'ясовано, що ними є:

- рівень розвитку економіки та заробітних плат у сфері управління. Реальні економічні умови формують низьку мотивацію для професійного розвитку фахівців управлінців. Це може знижувати інтерес молоді до управлінських спеціальностей;

- погіршення демографічної ситуації. Зменшення кількості молоді у віці здобуття вищої освіти змушує заклади пристосовуватися до нових умов, конкурувати за абітурієнта, що впливає на якість відбору та освітній рівень студентів;

- зміни у структурі зайнятості та професійного попиту. Зменшення чисельності суб'єктів господарювання зумовлює зниження попиту на управлінців;

- міграційні процеси. Відтік молоді за кордон у пошуках безпечних місць проживання чи кращих економічних перспектив знижує потенціал формування управлінських еліт у середині країни;

- рівень фінансування освіти. Обмежені бюджетні ресурси зменшують можливості університетів щодо оновлення навчальних програм, матеріально-технічної бази та залучення висококваліфікованих викладачів з практичним досвідом у сфері управління.

Серед соціальних факторів виділено: культурні цінності суспільства, доступ до інформаційних технологій, соціальний статус родини. Подальші дослідження будуть спрямовані на комплексну оцінку того наскільки система підготовки управлінських кадрів відповідає вимогам соціально-економічного розвитку держави.

Список використаних джерел:

1 Satria R., Shahbana E. B. The SWOT Analysis of Strengthening Character Education In Junior High School. *Jurnal Iqra': Kajian Ilmu Pendidikan*. 2020. Vol. 5, no. 2. P. 56–67. URL: <https://doi.org/10.25217/ji.v5i2.827>

2 Ali G., Buruga B. A., Habibu T. SWOT Analysis of Blended Learning in Public Universities of Uganda: A Case Study of Muni University. *J.* 2019. Vol. 2, no. 4. P. 410–429. URL: <https://doi.org/10.3390/j2040027>

3 Швардак М. SWOT-аналіз системи підготовки майбутніх керівників (менеджерів у системі освіти). *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2021. Т. 2, № 344. С. 119–133. URL: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-6\(344\)-2-119-133](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-6(344)-2-119-133)

4 Ngan N. T. K. Factors Influencing Middle Administrative Manager Training and Development at Vietnam National University Ho Chi Minh City. *VNU Journal of Science: Education Research*. 2023. URL: <https://doi.org/10.25073/2588-1159/vnuer.484>

5 Райковська Г. Шляхи вдосконалення підготовки фахівців машинобудівної галузі. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2019. № 2. С. 111–116. <https://doi.org/10.31649/1997-9266-2019-143-2-111-116>.

6 Лінькова О. Якісна вища менеджерська освіта – умова ефективності економічних реформ в Україні. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)*. 2023. № 5. С. 23–27. <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.5.23>

7 Соловйов А., Соловйов І. Проблеми підвищення рівня професійної підготовки менеджерів. *Вісник ХДУ Серія Економічні науки*. 2021. № 41. С. 60–64.

8 Василишина О. Модель формування готовності майбутніх менеджерів організацій до управлінської діяльності. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України* : Зб. наук. пр. IX Міжнар. наук.-практ. конф, м. Вінниця, 22 жовт. 2021 р.

9 Самойлюк М., Акименко А. Українська економіка у 2024 році: спецвипуск Трекеру. *Центр економічної стратегії*. URL: https://ces.org.ua/ukrainian_economy_in_2024/.

10 Україна залишається стійкою. *Світовий банк в Україні*. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview#1>.

11 Як УВКБ ООН може допомогти? *УВКБ ООН Україна*. URL: <https://www.unhcr.org/ua/>.

12 United Nations. URL: <https://www.un.org/en>.

13 Купновицька У. Країна, що вимирає. Чому через 30 років населення України значно скоротиться і постаріє. *Фокус*. URL: <https://focus.ua/uk/ukraine/485909-vymirayushaya-strana-pochemu-cherez-30-let-naselenie-ukrainy-znachitelno-sokratitsya-i-postareet>.

14 The Council of the EU and the European Council. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/>.

15 Токар В., Гбур З. Аналіз показників міграції населення: внутрішня та зовнішня. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2023. № 7. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-7-02-11>

16 Факти і цифри. *МОМ в Україні*. URL: <https://ukraine.iom.int/uk/dani-ta-resursy>.

17 Шостак К. Стало відомо, скільки українців мешкає в ЄС 2025 року: актуальні дані. *ТСН*. URL: <https://tsn.ua/svit/stalo-vidomo-skilki-ukrayinciv-meshkae-v-yes-2025-roku-aktualni-dani-2785035.html>.

18 Рендюк Т. Вимушена міграція в надзвичайних умовах російсько-української війни та її негативні наслідки для генофонду України. *Народна творчість та етнологія*. 2022. Т. 3, № 395. С. 5–14.

19 Звіти і публікації. *Глобальний сайт ЮНІСЕФ*. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/reports>

20 Білоус О. Офіційне безробіття в Україні впало до історичного мінімуму. *РБК-Україна*. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/ofitsiyne-bezrobittya-ukrayini-vpalo-istorichnogo-1737368999.html>

21 Білоус О. Штати підприємств недоукомплектовані: кількість вакансій зростає до максимуму з початку війни. *РБК-Україна*. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/shtati-pidpriemstv-nedoukomplektovani-kilkist-1731061357.html>

22 Інфляційний звіт. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiya-zalishatimetsya-pomirnoyu-a-ekonomika-nadali-vidnovlyuvatimetsya-u-20242026-rokah--inflyatsiyniy-zvit-nbu>

23 Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. *Державна служба статистики України*. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm

24 Кількість діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів у 2014-2023 роках. *Державна служба статистики України*. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm

25 "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану" : Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/77303.html>

26 Education spending as a share of gross domestic product (GDP) in Europe in 2022. *Statista*. URL: https://www.statista.com/statistics/1073151/education-spending-in-eu-countries/?utm_source=chatgpt.com

27 Сааков В. В Україні повністю зруйновано 365 закладів освіти - Лубінець. *У фокусі*. URL: <https://www.dw.com/uk/v-ukraini-povnistu-zrujnovano-365-zakladiv-osviti-lubinec/a-70109203>

28 *Укрінформ* – актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/>

Iryna KINASH

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Management and Administration,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas,
Ivano-Frankivsk, Ukraine
 <https://orcid.org/0000-0002-5391-6560>
irinakinash@gmail.com

Maria BERLOUS

Assistant of the Department of Management and Administration,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas,
Ivano-Frankivsk, Ukraine
 <https://orcid.org/0000-0003-2856-9832>
maria.berlous@nung.edu.ua

KEY SOCIO-ECONOMIC FACTORS INFLUENCING THE TRAINING OF PROFESSIONAL MANAGERS

Abstract. *The article identifies and examines socio-economic factors influencing the training of professional managers in Ukraine. It's revealed that the current stage of societal development is characterized by high dynamism and rapid changes across all spheres of activity. The training of professional managers takes place within the higher education system. Its key objectives are: ensuring specialist competence, fostering practical skills, and developing the individual's capacity for continuous self-development.*

Among the economic factors influencing the training of professional managers, the following are highlighted: the level of economic development, inflation, wage levels, changes in the number of economic entities, the demographic situation, aspects of internal and external migration processes, shifts in employment structure, education funding, changes in learning formats, and transformations in the labor market in Ukraine. It has been established that the most significant changes have occurred in the demographic structure of society, specifically: population aging, substantial migration processes, a decline in birth rates, and an increase in mortality rates. The study also investigates that the educational sector has suffered significant losses of educational infrastructure during the full-scale invasion. These losses constitute approximately 13%. The profound impact of the war on the educational system is emphasized. It is concluded that economic instability, the prevailing economic conditions, and the destruction of educational infrastructure negatively affect the accessibility and quality of management education.

Social factors are identified, including: family social status, societal cultural values, access to information technologies, and the level of urbanization. Particular attention is given to the impact of military actions on Ukraine's economy and educational system. The importance of considering these factors for developing effective training strategies for specialists, capable of adapting to modern challenges and ensuring sustainable development in conditions of uncertainty, is underlined.

Keywords: *economic situation, military actions, training of managers, demographic situation, unemployment, labor market.*